

A különféle erdő-alakok.

Közli: Kovács Géza, m. kir. erdész.

(Folytatás és vége.)

Ezzel a szálerdő alakok tárgyalását bevégezve, szerző áttér az

Egyszerű és összetett sarjerdőalakokra.

Az egyszerű sarjerdőalaknak a talaj iránti visszahatása birálatánál felemlíti azon ismert hátrányos hatást, mely a sarjak rövid időközökben eszközölt kihasználása folytán nyilvánul, azt azonban kevésbé károsnak állítja, mint minő a tarvágás alkalmazásánál mutatkozik.

A középerdőnek három szembeötlőbb alakját különbözteti meg szerző:

Midőn a gazdaság által egyenlő súly van fektetve ugy a tüzi-, mint a haszonfatermelésre. Ez a normális közép erdő alak, melynél a feladat szerint a fő- mint az alfa egyenlő arányban fordul elé;

midőn a főtörekvés haszonfatermelésre irányul. Ez a szálerdőszerű középerdőalak (Hochwaldartige Mittelwaldform); ennél tehát a főfigyelem a fő- vagy felfára van irányozva, az alfa pedig inkább csak talajóvó rendeltetéssel bír; végre

midőn tüzifatermelés a főczél: sarjerdőszerű közép erdőalak. Ez, mint a mai gazdaság irányzatának meg nem felelő, s különben is az alfának túl magas fordája miatt hátrányos, ma már nem igen fordul elé.

A középerdőalaknak talajápoló hatást tulajdonít, ellentétben azon nézettel, mely régebbi időben keletkezett és még ma is tartja magát és a mely az ellenkezőt állítja.

Szerző azonban okát e nézeteltérésnek abba helyezi, hogy az utóbb említett vélemény rosszul kezelt és nem ápolts középerdőkön alapszik.

Az alfának gyakoribb letarolása ugyan hátrányos, azonban korántsem oly káros, mint pl. a tarvágás, mert a megmaradó felfák beárnyalásukkal jótékonyan hatnak azon rövid idő alatt is, míg a gyorsan növény sarjak által képezett alfák ismét záródnak, mi jóval rövidebb idő alatt történik, mint a magból eredő csemetéknél az eset.

Szerző azon nézetét, miszerint a középerdő a talaj erejére káros hatása, „tankönyvbéli elmélet-nek„ (Lehrbüchertheorie) nevezi.

A veszélyeknek nem csak kevésbé van kitéve, de azoknak egyszersmind könnyebben is képes ellenállni, mint az egyenlő növényű erdőalakok; a netáni kárt pedig nagy változottságú alakja folytán könnyen pótolja.

Tömegtermelés tekintetében sem marad az egyenlő szál-erdőalak mögött, az anyag belső jósága tekintetében pedig minden más alakot felülmul.

A következőkben az elegyes és átmeneti erdőalakokat tárgyalja szerző s avval e nagy érdekű fejezet véget ér.

A 2. fejezetnek tárgya, mint már mondva volt, az erdőalak választása.

A választott erdőalak alkalmazásából szoros összefüggésben van a talaj jókarban tartása, a fatermelés mennyisége és minősége és a termelés tartamossága (tágabb értelemben), azért a választás igen nagy gazdasági fontossággal bír.

Ehez képest szerző igen terjedelmesen (34 oldalon) és behatóan veszi bírálat alá azon szempontokat, melyek a választásnál döntő befolyást gyakorolnak, s melyek nagyjában az alább következőkben vannak feltüntetve.

Legelső sorban jó tekintetbe a termelő erők fenntartásának szempontja, mi nevezetesen a talaj nedvességének fenntartására van irányozva, mint melyre a gazda-

ság közvetlenül képes befolyjni, t. i. többé kevésbé talajapoló erdőalak alkalmazása által. Hogy azok közül melyiket választjuk, az a termőhelyi viszonyoktól függ, melyek főleg az abszolút magasság és a talaj minőség szerint jutnak kifejezésre.

Az abszolút magasság tekintetében szerző gyakorlati szempontból jellegzi a magas hegység, közép hegység, hegyes vidék (Bergland) dombos vidék és síkság termőhelyi viszonyait, az azokon gyakoribb veszélyekkel együtt.

A szemlélt viszonyokból vont következtetése röviden abban foglalható össze, hogy minél óvottabb a termőhely általában önmagában, annyival inkább engedhető meg az egyenlőkoru szálerdőalakok alkalmazása, ellenkező esetben mindinkább az egyenlőtlen koruaknak kell előnyt adni.

A talajminőség szempontjából hasonlóan áll a dolog.

Az általában jó, ásványilag erőteljes, kellő nedvességgel és mély talajon minden alak alkalmazható s itt az egyenlő növésű szálerdőalakok magas fordá mellett is megengedhetők.

Közép és gyengébb minőségű talajon a talajapolóknak jelzettek lépnek előtérbe.

A termőhely minőségének változásait, melyek pl. ugyanazon hegyoldalon vagy sikterületen is észlelhetők, szemelőtt tartva, a természetszerű gazdaságnak feladatává kell lenni, hogy a termőhelyek változásához mérten változtassa és alkalmazza az erdőalakot állabról állabra, bizonyos — az erdőgazdaság másnemű kívánalmai által igényelt — többé-kevésbé tág határok közt.

Az erdőalak választásánál másod sorban a használati cél jön tekintetbe, mely lehet hasznofára, tűzifára, vagy mindkettőre irányozva.

Szerző magas foku termőhelyi jóság mellett az egyenlő növésű szálerdő-alakokat is, mint előnyösöket jelöli meg nagyobb

tömegű, kisebb méretű haszonfa termelésre, ha inkább a törzs hibátlan külalakja, mint belső jósága jó tekintetbe; ugyszintén nagy tömegű tűzifa-termelésre is ily talajviszonyok mellett.

Ellenkező esetekben, tehát a legtöbbször, az előnyt az egyenlőtlen koru szál- és a középérdőalaknak adja.

A harmadik főtekintetet a felujítás könnyüisége képezi, minek szerző azért tulajdonit különös fontosságot, mivel e könnyüségből következtetni lehet arra, hogy mennyiben tartattak fenn az erdő természetszerű viszonyai, és óvatott meg a talaj termelő ereje.

E tekintetben azon eredményre jut, hogy a szabadabban álló törzsekkel bíró egyenlőtlen koru szálerdő- és középérdőalakok a felujítást (sarjaktól eltekintve) elősegítik, mint milyeknél a magtermés gyakoribb és bővebb, jobb csiragyat szolgáltatnak, mert a talajt ápolják, s végül a csemeték fejlődése biztosan történik az idősebb fák beárnyalása és oldalról nyújtott oltalma mellett.

Tekintetbe jő továbbá az erdőalak választásánál igen sok erdőben a melléktermények termelése és nyérése.

Szerző itt főleg a lombtakaró (alom) szedést teszi fejtegetés tárgyává, és pedig annak előrebocsátása mellett, hogy a gazdaságnak feladata: minden erejével arra törekedni, miszerint ez a használat az erdőből egyszer már végkép kiküszöböltessék, vagy legalább is a lehető legkisebb mérvben gyakoroltassék. És erre az első lépést, amennyiben az erdőalak befolyhat, az egyenlőtlen koru alakok alkalmazásában találja fel.

Az egyenlőnövéssü állabok ugyanis, melyekben a mellékállab kiválása után a felnőtt s egymástól távol álló törzsek közt a tér szabad, mintegy kínálkoznak az alomgyűjtő gereblye akadálytalan működésére „és — mint szerző mondja — bátran lehet mondani, hogy mi neveltük nyakunkra az alom-

használatot ezen erdőalak által, vagy legalább is nagyban elősegítettük rendszeres nyerését.“ Ő tehát a különböző koru, de főleg a szálalt és evvel rokon alakokat ajánlja, mint melyeknek folytonosan meglévő fiatal csemetéi a gyűjtést szerfelett megnehezítik, mihez még azon körülmény is járul, miszerint a nép már törvénynek tekinti a csemetékkel benőtt területeken az alomgyűjtés tilosságát.

Végül azt mondja szerző: „ha semmi más indok nem ajánlaná is az egyenlőtlen korn erdőalakokat, már magában az, hogy az alomgyűjtés rákfenéje ellen eredménnyel képesek hatni, elégséges lenne arra, hogy ezen alakokat erdeinkbe mindinkább bejuttassuk.“

A véd erdők nál alkalmazandó erdőalakokat a törvény szabja meg; ezek a localis jelentőségű véd erdők, melyeknek hivatása és hatása: a szomszédterületeket hó-kőgörcgetegek, vizmosások, földomlások, ugyszintén a síkon futóhomoktól való elborítás stb. stb. ellen megoltalmazni közvetlen és szem-mellátható. Sokkal nagyobb jelentőségű azonban az erdőnek azon közvetett, egész vidékekre és országokra kiterjedő védő hatása, melyet a források fenntartása, folyók táplálása, a viznek helyes időszerint való elosztása a klimai szélsőségek mérséklése stb. tekintetében gyakorol. Ennek folytán a védendő fogalma nagy mérvben kiszélesítendő, s szerző nem vél nagy hibát elkövetni, ha majdnem valamennyi meglévő erdőt, főleg a hegységi erdőket tágabb értelemben védendőnek tekinti.

A szorosabb értelemben vett véd erdők alakja a szálalt erdő; miután a fennebbi értelmezés szerint majd minden erdő védendő, szerző annyival inkább ajánlja a szálalt s evvel rokon erdőalakoknak minél szélesebb körben, különösen a hegységi erdőkben való alkalmazását, mert ezek azon alakok, melyek

a véderdőtől igényelt feladat teljesítésére, már ismert tulajdonságuknál fogva, leginkább képesek.

Az erdőalak választásánál végül nyomatékos körülmény, az illető alak által igényelt minőségi és mennyiségi — értelmi és physikai — munkaerő.

Az erdőtelepítésnél a tarvágás utáni felújítás igényel legtöbb munkáskezet.

Az ápolásnál azonban az egyenlőtlen koruak mennyiség, főleg azonban minőség tekintetében legtöbb munkaerőt vesznek igénybe; ugyanez áll a kihasználás és kiszállításra nézve is.

A befejezésekép jövő végkövetkeztetéssel az erdőalakokat tárgyaló fejezet bezáratik.

Ebből érdemesnek tartjuk főleg azt kiemelni, hogy szerző pártfogolt erdőalakjai számára korántsem követel kizárólagos kiváltságot, minőben eddig az egyenlő növésű szálerdő-alakok részesültek, csakis egyenjogúságot és előítélet nélküli méltatást.

* *

A fennebbieken az erdőalakok önmagokban, a fajok tekinteten kívül hagyásával voltak tárgyalva. Ha most e kettőt összefoglalva szemléljük, akkor azon nagy változatosságot feltűntető erdőnemek (Bestandsarten) állnak előttünk, melyet, különösen a természet által alkotott s külső befolyástól ment erdők mutatnak. Ezen erdőnemek közül azonban részletes szemlélődés és behatóbb vizsgálódás tárgyát csak azon főbb fajok által alkotottak képezhetik, melyek gyakrabban előfordulnak és gazdasági fontossággal bírnak.

Ezeknek tárgyalása képezi az előttünk fekvő kötet 4-ik szakaszának feladatát, melyet két fejezetben old meg.

- a) Egyetlen és
- b) Egyes erdőnemek.

E fejezetek részletesebb ismertetésére azonban — bár-

mennyire kívánatos lenne is az — nem lehet kiterjeszkedni, miután ismertetésünk máris túlhosszura nyult.

Legyen itt még annyi mondva, hogy szerző a nevezetesebb fanemeket külön-külön az elébb tárgyalt erdőalakokba foglalva ismerteti, és pedig úgy az egész állatot, mint annak egész részeit, keletkezés, növekvés, zárlat és élettartam tekintetében.

Az elegyes erdőnemeket ugyan ezen szempontokból, két-két fanem összefoglalása mellett tárgyalja.

Vajha hazai erdészeink körébe is ezen érdem szerint kellően meg nem becsülhető könyv minél számosabb olvasóra s az abban alapul vett „természetszerű erdőgazdaság“ elvben és gyakorlatban minél számosabb követőre találna!

Egyesületi közlemények.

Az Orsz. Erdészeti-Egyesület 1879. évi júniushó 9., 10. és 11-én Székes-Fehérvártt tartott rendes közgyűlésének jegyzőkönyve.

A közgyűlés kezdődik d. e. 10^{1/2} órakor Tisza Lajos ő excellentiája elnöklete alatt.

Jelen voltak: Gróf Apponyi Albert, országgyűlési képviselő és alapító tag.

Baján Imre, urad. jószágigazgató és rendes tag.

Bedő Albert, egyleti titkár és alapító tag.

Belházy Emil, m. k. erdőrendező és alapító tag.

Berghold Károly, urad. körerdész és rendes tag.

Bedros József, primási erdőgyakornok és rendes tag.

Bernárd József, m. kir. erdész és rendes tag.

Bothó Imre, urad. főerdőmester és rendes tag.

Bunyitay Gyula, urad. erdőmester és rendes tag.

Bükhely Antal, urad. főerdőerdőmester és rendes tag.

Cservenka Antal, urad. körerdész és rendes tag.

Csik Gyula, püspöki erdész és rendes tag.